

שחר, ולא להשלים את עבודת הקרבת הקרבנות על [לאחר] תמיד של ערב. אלא, בזמן שבאים להקריב את התמיד של בין הערביים צריך שתושלם כבר עבודת הקרבנות כולם!

ומשמעות הלימוד הזה הוא שאסור להקריב קרבנות אחרי תמיד של ערב.

הילכך, אף על פי שהיה ראוי לשחוט את תמיד הערב מיד בתחילת זמנו משום "זריזין מקדימין למצוות", בכל זאת תקנו חכמים שלא לעשות כן. אלא, מאחריו ליה [לתמיד של ערב] תרתי שעי בשעתיים, כדי שיספיקו להקריב את כל הנדרים והנדבות קודם התמיד.

ועבדין ליה לתמיד בשמונה ומחצה. (2)

ולא רצו לאחרו יותר, כדי שלא יהיה קרוב כל כך לשקיעת החמה [תוספות].

ולכן, בערבי פסחים, דאיכא נמי הקרבת

כי מדאורייתא מתחילה מצותו דתמיד משעה שינטו צללי ערב [משעה שמתחיל הצל לנטות למזרח מחמת נטית השמש למערב], דהיינו משעה שש ומחצה. (1)

מאי טעמא?

דאמר קרא "בין הערבים" — מעידנא דמתחיל שמשא למערב, מזמן שמתחילה השמש לנטות למערב הוא זמנו של התמיד.

הלכך — בשאר ימות השנה, דאיכא נדרים ונדבות, וצריכים להקריב אותם קודם תמיד של בין הערביים, היות דרחמנא אמר [ויקרא ו] בעולת התמיד של שחר "והקטיר עליה חלבי השלמים".

ואמר מר [לקמן בעמוד ב] שמכתוב זה דרשינן: עליה [על עולת התמיד של שחר] — השלם הקרבת כל הקרבנות כולם!

דהיינו: מצוה להשלים את עבודת כל הקרבנות דוקא על [אחר] עולת התמיד של

משחירים פני הכתלים שפונים לכיוון מזרח. ורק מדרבנן תקנו לאחרו עד שש ומחצה, משום שפני הכתלים שבבית המקדש עמדו בשיפוע [שהכתלים היו רחבים מלמטה וצרים מלמעלה], ולכן לא היו משחירים עד שעה שש ומחצה. ותוספות כאן הביאו גמרא זו. ועוד הקשה דרש"י עצמו כתב כן, לקמן בדף צג ב.

2. וגם בשבת מאחרים את התמיד לשמונה ומחצה, ואף על פי שלא מקריבים נדרים ונדבות בשבת, גזירה שבת אטו חול, כדמפרש לקמן. רש"י.

1. אבל לפני כן — משעה חמש ומחצה עד שעה שש ומחצה — השמש עומדת באמצע הרקיע והצל אינו נוטה, אלא צל כל אדם תחתיו. רש"י.

ומבואר בדברי רש"י שמדאורייתא זמן התמיד מתחיל רק משעה שש ומחצה.

והקשה הצ"ח, שדברי רש"י סותרים את עצמם מיניה וביה. כי בתחילת הדיבור כתב "דמדאורייתא כל שש שעות אחרונות כשרות", הרי שהזמן מתחיל מיד אחרי חצות, ואחר כך כתב "דהיינו מחצי שבע ואילך".

ורע"א בגליון הש"ס הקשה על רש"י מגמרא ביומא דף כח ב, שמבואר שם כי מדאורייתא זמנו מתחיל מיד לאחר חצות, לפי שאז